

ÉLNI KAPOSVÁRON (VÁROSTÁRSADALMAK)

Hidy Péter — Kovács Erzsébet: Vita Kiadó, 1989, 186 o.

Több intézmény — az MSZMP Társadalomtudományi Intézete, a Művelődéskutató Intézet és az MM Vezetőképző és Továbbképző Intézete — vállalkozott arra 1986-ban, hogy „integrált műhelymunkát” kezd városok, mindenekelőtt a kisvárosok helyi társadalmainak vizsgálata céljából. Időközben az MTA Regionális Kutatások Központja is vállalkozott a kutatásokra. A vizsgálat-sorozat szemlélete, módszerei alapvetően szociológiaiak. A vállalkozás további sajátossága „...”, hogy a lehető legnagyobb mértékben támaszkodunk a helyi szakemberek közreműködésére. Olyan társadalomkutatói modellt próbálunk kialakítani, amelyben a vizsgált közeg — itt: a helyi társadalom — nemcsak »elszenvedője« a vizsgálatoknak, s nem is csak az eredményekkel ismerkedhet, hanem aktív résztvevője—alakítója magának a megismerési folyamatnak is”.

A nyert eredmények közzétételét biztosítandó indították útjára a szerkesztők — Bánlaky Pál, Böhm Antal, Csefkó Ferenc, Hidy Péter — a VárosTársadalmak c. sorozatot. A szerkesztők szándéka szerint a sorozatban megjelennek egyes városokról szóló elemzések, egy-egy problémakört több város vagy egy régió városhálózata alapján vizsgáló kötetek. Legtöbbjük műhelymunkaként lát majd napvilágot.

A sorozat első kötete Kaposvár társadalmát elemzi; e vizsgálatban Kaposvár egy helyi társadalom „kerete”, indokolt, hogy önmagában, belső tagoltságában, s ne a hálózat elemeként kerüljön sor vizsgálatára. Az elemzések területi alapegységei a népszámlálási körzetek (34 db). A könyv első részében Kaposvárra és 34 körzetére vonatkozó infrastrukturális, lakásfelszereltségi, demográfiai adatokat közölnek a szerzők; ezen adatok alapján — faktorelemzés segítségével — a népszámlálási körzeteket öt típusra (övezetre) bontják. A — címlapon nem szereplő — Sz. Keceli Ágnes viszont 17 városrendezési körzetet ismertetve ad „szubjektív kalauzt” a városhoz.

Mindez előkészítője a kérdőíves (szociológiai) felmérés elemzésének. A vizsgált témakörök pusztá felsorolására kell szorítkoznunk: a városlakók tájékozottsága településükről (a városlakók háromnegyede a város vezetőit név szerint nem ismeri, róluk semmit sem tud!) „ematív” állapota — kívánságai, vágyai —, kötődése a városhoz s ennek motivációi, a város sorsának, az életesélyeknek a megítélése; a lakosság anyagi állapota, kohéziója (társas állapot), a városlakók időmérlege, térhasználata; infrastruktúra, annak lakossági megítélése és használata. A kutatók érdeklődtek az iránt, miként ítéli meg a városlakó a várost, amelyben él, miként ítéli meg az egyes társadalmi csoportokat, rétegeket, ezek viselkedését, presztízsüket, tekintélyüket; vezetőiket. E kérdések igen összetetten, sokoldalúan, rendkívül adatgazdagon kerülnek megválaszolásra (mellékletként a kérdőívek feldolgozott adatai, táblázatokba rendezve kerültek a kötetbe).

Ismerjük ezek után Kaposvár társadalmát? Jellegetes csoportjait, törekvéseit külön és együtt; alkalmasságukat az önkormányzásra, érdekeik képviselésére, a — remélt — demokratikus lehetőségekkel való élésre? Érti, érti a kívülálló Kaposvár szellemét, lelkét? Kaposvár „génuszát”, Hamvas Bélával szólván? Alig-alig vagy nem. De műhelymunkáról van szó; a szerzők csak arra vállalkoztak, hogy kérdőíves felvételük anyagát, a közvetlen következtetéseket, eredményeket adják közre. (A tanulmány — a szerzők megfogalmazása szerint is —, „... kérdőív

alapján készült vázlat”). S ha vitatjuk is azt az állítást, hogy a könyv alapján „... fogalmat tudunk magunknak alkotni a kaposváriságról”, nem vitatjuk azt, hogy sokkal többet tudunk a városról, mint ezideig. Ez nem kevés. S feltámad az igény a fenti kérdések *válaszaira* is. Folyt. köv.?

— byp —

Felhívás

A hazai regionális kutatások témaválasztékából — immár közel fél évszázada — majd teljesen hiányzik a *politika térbeliségének vizsgálata*. Hiányoznak a politika-földrajzi elemzések, esettanulmányok, az elméleti-módszertani igényű publikációk. Nyilvánvaló okokból hiányoznak. A monolitikus, a „demokratikus centralizmus” elve alapján szervezett, a hatalmi csúcson hozott döntések kritikátlan végrehajtására sivatított „politikai élet” — vizsgálhatatlan. A négykilences tisztaságú választási eredmények — vizsgálhatatlanok. A politika regionális jellemzői (a helyi és az országos-megyei politikai-hatalmi központok viszonya — engedelmes végrehajtó, túllihegő, taktikázó, passzív rezisztenciába húzódoó stb. —, a helyi hatalom jellege — diktatórikus, bürokratikus, feudális-dzsentroid-basáskodó, felvilágosult abszolutista stb. —, a „másként gondolkodás” rejtekhelyei a honban és így tovább) ugyan mindezek ellenére fellelhetők voltak, de vizsgálatukra legfeljebb a szociológia-politológia módszerei voltak alkalmasak, de a politikai tér képét — *térképét!* — megrajzolni nem lehetett — az informális világról teljeskörű statisztikai adatok nem árulkodnak.

A politikai pluralizmus csíráinak jelentkezése s remélt szárbaszökkenése megteremtí az előfeltételeit, lehetőségét, értelmét a *politikai földrajz* művelésének. A TÉT szerepet kíván vállalni e tudományterület újrakonstitúciójában, korlátozott (szakmai) eszközeivel hozzájárulni a születő demokratikus társadalom kialakításához azzal, hogy bővíti ismereteinket a politizáló társadalomról. Kérjük olvasóinkat, segítsenek ebbéli törekvéseinkben. Írjanak a TÉT számára a *POLITIKAI FÖLDRAJZ* témakörébe vágó tanulmányokat, a kérdéskör szemléleti-elméleti kérdéseiről, empirikus politika-földrajzi vizsgálatok eredményeiről. A TÉT 1990. évi számaiban soron kívül helyet biztosítunk az időszerű, színvonalas politika-földrajzi tanulmányoknak.

A szerkesztőség